

Dibuix Vicent Gracia

Amb la novel·la negra, literatura popular per excel·lència, mestres i artesans han fet passar molt bones estones als lectors

La literatura de gènere té una especial capacitat per a captar l'atenció d'extensos sectors de públic. Constitueix un fenomen amb una tradició consolidada que permet revisions històriques com la que aquests dies s'ha fet a Barcelona sobre la novel·la negra, un corrent enormement representatiu de la nostra època.

Mercè IBARZ

Els orígens i la tradició literària creada per la narrativa negra, filla de la depressió nord-americana dels anys 20 i 30, han estat objecte d'una exposició que durant aquest mes de maig s'ha pogut veure a Barcelona i que, a partir d'ara, recorrerà les biblioteques i les cases de cultura de l'entitat organitzadora, la Caixa de Pensions. Els assessors del muntatge, Xavier Coma i Jaume Fuster, hi recorden els grans mestres nord-americans, fan un repàs pels continuadors a Europa, incideixen en les mostres publicades en català i exposen una nodrida selecció d'obres en espanyol i en català.

No és gens estrany que una entitat d'estalvis promoga el tema, ja que la novel·la negra és un dels productes culturals de més audiència. La crisi internacional que afecta la novel·la estricta no sembla tocar aquest gènere, vertader emblema literari del segle XX. És emblema perquè és signe dels temps, d'allò que no ha variat des de fa cinquanta anys: violència, crisi social i, també —i, per això, la consolidació del gènere—, del consum massiu de la cultura. Les novel·les de lladres i serenos no són explicables en els orígens sense tenir en compte les revistes populars i barates (els «pulp») que als Estats Units tenien, al primer terç del segle, una difusió enorme. Tampoc no s'entendria la gran penetració en la cultura moderna de la manera de contar les coses pròpia de la novel·la negra sense el cine de Hollywood, periòdicament refet pels cineastes de totes les dècades, i insistentment revisitat per les distribuïdores i les programacions de televisió.

Catorze noms, amb un bon plec de títols, són els mestres indiscutibles de

Una exposició de la Caixa de Pensions passa revista al gènere

**La novel·la negra,
un emblema del segle XX**

la novel·la de lladres i serenos: William Riley Burnett (1899-1982), Dashiell Hammett (1894-1961), James M. Cain (1892-1977), Horace McCoy (1895-1955), Jim Thompson (1906-1977), Howard Fast (1914), Mickey Spillane (1918), William McGivern (1927-1982), David Goodis (1917-1967), Raymond Chandler (1888-1959), Ross Macdonald (1915-1983), Patricia Highsmith (1921), Chester Himes (1909) i Edwin Westlake (1933).

Tots ells es van proposar una nova literatura que fugia de la gàbia en què els corrents literaris del segle han situat la novel·la. Això, ho veuen ara els especialistes i estudiosos; i segurament la majoria dels autors, especialment els pioners, se'n preocupaven ben poc. Per aquest motiu, val la pena destacar de la llista Dashiell Hammett, no pas per una simple qüestió de gust —que també, naturalment— sinó perquè la seua obra és tan emblemàtica de la novel·la negra com aquesta narrativa ho és de la societat que recrea. Home de molts oficis,

abans de dedicar-se a escriure, va treballar com a detectiu, feina que deixà el 1922 per escriure una sèrie de narracions i de novel·les que, com diu una frase famosa, de Raymond Chandler: «van treure la novel·la de lladres i serenos del gerro venecià en què es trobava i la van llançar al carrer».

Hammett va treballar a partir d'un material molt especial que li proporcionà la realitat: l'ambigüitat moral i social, de la qual no s'escapen ni els mateixos herois; l'agent de la Continental i San Spade són tan participants de la convulsió i la confusió social com els mateixos delinqüents i els homes de negocis per a qui treballen. Hammett, honest al màxim, va convertir aquesta ambigüitat temàtica en estilística, i va obrir, així, nous camins literaris. Però també li costà un preu, deixar d'escriure, ofici que només l'ocupà durant deu anys (1923-1933).

Steven Marcus ho ha definit així: «no va poder mantenir per més temps el sistema canviant, complex i equilibrat de contradiccions d'on bro-

llava la seua creativitat i que expressava la seua obra. La seua carrera d'escriptor va acabar en el moment en què li va ser impossible de continuar assimilant les opacitats literàries, socials i morals, les inestabilitats i contradiccions que caracteritzen la millor part de la seua obra».

Cinquanta anys després de la seua última novel·la (*L'home flac*, 1933), Hammett encara és el repte de la literatura negra, la relació amb la realitat. Literatura popular per excel·lència, la novel·la negra ha estat continuada per molts artesans que usen estructures narratives estàndard i que fan passar molt bones estones als lectors. Al seu costat, sempre hi ha els grans mestres, no sols els americans sinó també els europeus (Simenon, Hadley Chase, Boris Vian, Manchette...). En català, Manuel de Pedrolo, Jaume Fuster, Ferran Torrent... fan la seua aportació, mentre la col·lecció «La Cua de Palla» coneix una segona època, de reedicions i de nous títols, que el públic s'empassa a tot drap.

ALBERGS I CAMPAMENTS ESTIU 84

GRANGES

Muntanya. Quota de 9.000 pessetes.

Mas de Noguera (Caudiel). Cinc torns, de l'1 de juliol al 10 de setembre.

El Campillo (Bugarra). Cinc torns, de l'1 de juliol al 10 de setembre.

Mas del Capellà (Olocau). Tres torns, de l'1 de juliol al 15 d'agost.

ALBERGS

Platja. Quota de 8.000 pessetes.

Casal de l'Esplai (València). Quatre torns, de l'1 de juliol al 10 de setembre, llevat del de l'1 al 15 d'agost.

Benicarló. Dos torns, segona quinzena de juliol i agost.

Benicàssim. Només un torn, en la primera quinzena.

Nules. Només un torn, en la primera quinzena d'agost.

Comarruga (El Vendrell). Un torn en la segona quinzena d'agost, amb places per a joves entre 12 i 21 anys.

Muntanya.

La Móra de Rubiols. Un torn, en la primera quinzena d'agost.

La Font Roja (Alcoi). Un torn, en la segona quinzena de juliol.

CAMPAMENTS

Platja. Quota de 7.000 pessetes.

Guardamar. Només un torn, en la segona quinzena de juliol.

Muntanya.

Navalón. Dos torns, durant el mes d'agost.

Valdelinares. Tres torns, de l'1 de juliol al 15 d'agost.

La Móra de Rubiols. Un torn, en la primera quinzena d'agost.